

Одељење за новинарство и комуникологију је на својој седници 18. маја 2016. формирало комисију за преглед и оцену докторске дисертације: **МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ, кандидаткиње мр Драгане Рашевић**. Комисија у саставу: Проф. др Мирољуб Радојковић; проф. др Зоран Арацки, Филозофски факултет Универзитета у Нишу; проф. др Добривоје Станојевић као предложени ментор, након оствареног увида у текст докторске дисертације, узајамних консултација и разговора са кандидаткињом, подноси следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ И ДИСЕРТАЦИЈИ

Драгана Рашевић рођена је 30. августа 1984. у Сарајеву, општина Центар. Основну школу започела у Сарајеву, а завршила у Палама. Гимназију (општи смер), такође, завршила у Палама. На Основне студије уписала се у Бањој Луци на Филозофском факултету на Одсеку за журналистику 2003/2004, где је и дипломирала десетком 11. децембра 2007. Просек оцена на основним студијама је 9,48.

Стручну школу дигиталног новинарства завршила је на Комуниколошком факултету у Бањој Луци од 22. новембра 2004. до 29. априла 2005. године по програму Факултета, а у оквиру пројекта Школске комуниколошке лабораторије.

На трећој години студија, 17. априла 2006. године, Научно-наставно веће Филозофског факултета у Бањој Луци одобрило јој је завршетак студија у краћем року од предвиђеног, као најбољем студенту на текућој години студија. Током студирања, примала је стипендију Владе Републике Српске, Министарства науке и технологије у Влади РС и стипендију „Фондације др Милан Јелић“.

Учествовала је на семинарима Савјета за штампу из Сарајева на Филозофском факултету у Бањој Луци и у Сарајеву, као и на семинарима удружења жена "Лара" у Бијељини и Бањој Луци, током студирања, у оквиру различитих наставних пројеката. Била је у посети медијима у Хрватској и Словенији као представница Студија новинарства коју је организовао Факултет.

На постдипломске студије уписала се 4. марта 2008. на Факултету политичких наука у Бањој Луци, смјер Савремена социологија, где је положила све испите са просјечном оцјеном 9,28 и 23. марта 2012. одбранила магистарску тезу под називом *Социјалне детерминанте медијске културе* уз менторство проф. др Ивана Шијаковића.

Као асистенткиња за ужу научну област *новинарство* запослена је 1. фебруара 2009. године на Филозофском факултету у Бањој Луци на Одсеку за журналистику, а потом на Факултету политичких наука на Студију новинарства и комуникологије. За вишег асистента, ужа научна област *масовни медији*, изабрана је 29. децембра 2012. године. Ангожована је на предметима: Историја новинарства, Литерарно новинарство, Медијске регулативе, Истраживачко новинарство, Теорије медија, Спортско новинарство, Методе новинарства, Методологија медијских истраживања, Увод у комуникологију и информисање. Секретар је Студијског програма новинарства и комуникологије од 1. јануара 2013. године.

Учествовање у научно-истраживачким пројектима (сарадник на пројекту):

- *Медијска писменост – проширење компетенција писмености и одбрана од вишка информација*) којег је одобрило (27.12.2010) и финансирало Министарство науке и технологије Републике Српске.

- *Социјало стабилизирајућа улога медија у Републици Српској* којег је одобрило и финансирало Министарство науке и технологије Републике Српске (2012/2013)

- *Coming out! Заговарање и заштита права ЛГБТ особа* у организацији фондације **Heinrich Böll**, финансира Европска унија (2013-2014).

Учешће на научним скуповима и семинарима:

- Тренинг за тренере у области медијске писмености, Коњиц (25-28. априла 2013. године), полазница тренинга. Тренинг је одржала извршна директорица Центра за медијску писменост Tessa Jolls у организацији Internews-a у БиХ.
- Научни скуп Наука и глобализација, Филозофски факултет Пале (17-19. маја 2013. године), учесница са рефератом *Медијска писменост као дио образовања у добу глобално умрежене комуникације*;
- Пројекат Млади/е научници/е у дијалогу, Тузла (21-22. маја 2013. године), у организацији Центра за емпиријска истраживања у БиХ, уводничарка панела Медији и етика са темом *Етика и медији у БиХ: извјештавање о дјечи*.

Говори енглески језик на нивоу Б и италијански на нивоу Ц. Познаје Microsoft апликације из Office пакета, посебно Word, Excel, Power Point, као и Internet.

Приказ важнијих радова кандидаткиње

1. Медијска писменост – услов за критички приступ медијској култури. Монографија: *Интернет култура дјече и младих у Републици Српској*, Бања Лука, Факултет политичких наука, 2012, стр.107-129.

У раду се анализира проблем медијске писмености у односу на медијску културу 21. в. Медијска писменост се успешно посматра као услов за критички приступ медијској култури која није представљена само као медијски садржај већ и средства емитовања.
2. Медијска култура у огледалу јавности. Часопис: *Знакови и поруке*, Бања Лука, Комуниколошки колеџ у Бањалуци, V-1-2012, стр. 43-63.

У раду је представљен корелативни однос медијске културе и јавности. Циљ рада је да укаже на улогу медијске културе у односу на понашање и формирање ставова медијске публике. Веома акрибично се апострофира утицај медијског садржаја на медијску публику и разлози због којих појединци различито реагују на културне обрасце који доминирају у медијима. Констатује се да се утицај медијске културе на јавност не може посматрати уопштено већ се морају узети у обзир и индивидуалне разлике, а кључни фактори су: ниво општег и медијског образовања, пол, старосна доб, породица, класа, нација, етницитет, политичка и вјерска идеологија.

3. Утицај неких социјалних субјеката на медијску културу. Часопис: *Социолошки дискурс*, Бања Лука. Удружење социолога Бањалука, II-4-2012, стр. 59-83.

У овом раду се акрибично и темељно разматра утицај најзначајнијих субјеката на укупну медијску културу на одабраним седментима развоја..

2. Предмет и циљ дисертације

Кандидаткиња је предала дисертацију која садржи осам поглавља, у које спадају и Увод и Закључак. Шест поглавља се даље дели на наслове и поднаслове. Увод почиње на нумерисаној страни 4, а Закључак се завршава на страни 217, што значи да текст докторске дисертације заузима 214 страна формата А4 са проредом и пратећим графиконима.

Предмет истраживања докторске дисертације јесте анализа сложеног сплета веза и односа у вези са медијском писменошћу у Републици Српској. Одабир теме инспирисан

је чињеницом да масовни медији могу имати висок ниво утицаја на јавност, што зависи од бројних фактора. Кандидаткиња је приликом израде рада користила материјал који је формирала проучавањем наведене литературе и прикупљања статистичких података. Материјал је формиран коришћењем научних метода. Кандидаткиња се определила за теоријско социолошко и медијско-комуникалошко истраживање. Због природе предмета истраживања, највише је коришћен аналитичко-синтетички метод. Такође, кориштени су и општенаучни методи – хипотетичко-дедуктивни и аналитичко-дедуктивни метод. Кандидаткиња је сучелила постојећа сазнања са критичким преиспитивањем, али и интегрисала систематска и систематична емпиријска и теоријска сазнања. Уз помоћ аналитичко-дедуктивног метода, констатоване су досадашње емпиријске чињенице, апстрахована емпиријска сазнања, синтетизована и конкретизована сазнања.

За савременог човека и савремено друштво, друштво знања, медијска писменост је неопходна. Развијене државе су то на време схватиле и почеле су са медијским образовањем, док у Републици Српској тај процес једва да је започео. О медијској писмености у Републици Српској досад је реализовано само једно истраживање (2011) на подручју Бање Луке које се бавило тинејџерском популацијом и које је показало да ова популација има низак ниво медијске писмености. Сprovedено је још неколико истраживања на подручју Бање Луке која су се бавила предшколском популацијом (2006) и академском групом студената и професора, као и новинара и уредника бањалучких медија (2004, 2006), али била су усмјерена на информатичку писменост, као само један дио медијске писмености. Она су показала да ове групе немају високу информатичку писменост. Истраживање из ове области на нивоу опште популације у Републици Српској није рађено и стога ће овај рад имати значај и допринос медијској писмености Републике Српске.

Проблем истраживања инспирисан је актуелним стањем у медијској области. Медијска писменост представља део концепта писмености за 21. век. Она је део информационе писмености која је темељ доживотног учења. Зато је ова тема сасвим оригинална и важна за будуће проучавање медијског система у Републици Српској и свега што је са њиме у вези – медијске писмености, медијског образовања и развоја медијске слике.

Научни циљеви

- Приказати развојне фазе медијске писмености и објаснити феномен са различитих истраживачких аспеката;
- Одвојити медијску писменост од осталих врста писмености, апострофирајући значај медијске писмености у оквиру информационо-комуникационог система;
- Представити ниво медијске писмености грађана Републике Српске;
- Указати на могуће стратегије и планове за развој и унапрјеђење медијске писмености у Републици Српској.

Друштвени циљеви:

1. Објаснити социјалну улогу медијске писмености и њен значај за друштво и појединца;
2. Указати на друштвену важност медијског образовања;
3. Представити друштвени значај подизања нивоа медијске писмености у Републици Српској и
4. Упутити на критички начин кориштења и тумачења медијског садржаја.

3. Основна и посебне хипотезе

Основна хипотеза

Медијска писменост у Босни и Херцеговини па самим тим и Републици Српској још није уграђена у образовни систем. Ни на једном образовном нивоу не постоји предмет медијска писменост или медијско образовање. С обзиром на то, медијска писменост грађана не може бити на високом нивоу.

Због тога је **основна хипотеза рада** следећа:

Низак ниво медијске писмености грађана Републике Српске утиче на некритичко евалуирање медијског садржаја, неотпорност на манипулативност појединих медија, формирање ставова, социјализацију, друштвено деловање, комуницирање и обликовање идентитета.

Из наведене хипотезе кандидаткиња издваја две варијабле:

- Медијска писменост – независна (узрочна) варијабла и
- Друштвено деловање/комуницирање појединаца - зависна (последична) варијабла.

Индикатори за истраживање и мерење независне варијабле (медијска писменост) су следеће групе показатеља:

- Масовни медији: историјат, економска и правна начела, концентрација власништва, нове технологије;
- Штетност и корисност медија (различите функције медија и њихове последице);
- Медијска писменост родитеља, наставника и деце;
- Улога државе у спровођењу образовне политике која ће омогућити медијско описмењавање на свим образовним нивоима.

За потребе истраживања и мерења зависне варијабле (друштвено деловање/комуницирање појединаца) идентификују се следећи индикатори:

- Медијска публика (пријем и кориштење медијског садржаја);
- Фактори који утичу на начин перцепције медијског садржаја;
- Доминантна и опозициона тумачења медијских текстова;
- Усвајање културних образаца, понашање, деловање, формирање ставова и мишљења на основу тумачења медијских слика и текстова.

Помоћне хипотезе:

- Степен медијске писмености утиче на квалитет и успешност друштвене комуникације, односно сврсисходне употребе медијских информација у друштвеној комуникационој пракси;
- Нивои медијске писмености могу битно да утичу на развијање вештина одбране од вишка или преобиља информација.

Методи истраживања

Приликом израде рада кандидаткиња користи **аналитичко-синтетички** метод који се примењује у сврху прикупљања и обједињавања научних чињеница, односно, теоријских ставова, постулата и полазишта, која се односе на предмет истраживања. Такође, користе се и општенаучни **методи** - хипотетичко-дедуктивни и аналитичко-дедуктивни метод. У том смислу, сучељена су постојећа сазнања са критичким преиспитивањем, али и интегрисана систематска и систематична емпиријска и теоријска сазнања. Уз помоћ аналитичко-дедуктивног метода, констатоване су досадашње емпиријске чињенице, апстрахована емпиријски генерализовна сазнања, повезана и конкретизована. Приступљено је проналажењу релевантних извора о теми,

њиховој критичкој анализи и синтези, чиме је створена једна нова слика о феномену који се истражује. У неким сегментима рада користи се и компаративни метод. Методом апстракције и генерализације, дошло се до релевантних ставова из литературе који су неопходни за доказивање постављених хипотеза. Методом дедукције представљен је предмет истраживања поткријепљен низом научних доказа, од општих до посебних. Поступком класификације и систематизације примарним и секундарним увидом у релевантне изворе (документа), научно су објашњени резултати научног истраживања, чијим се представљањем и апострофирањем најважнијих, указује на могуће даље правце развоја феномена који се истражује. Теоријско истраживање поменутих појава, у оквирима који су одређени, може дати важна објашњења и указати на детерминанте њиховог дефинисања, статуса и међуодноса. У раду се, с обзиром на неопходност мултидисциплинарног приступа, као научна грађа користе теоријска дела и емпиријска истраживања из области социологије, комуникологије, медиологије, као и научне студије, извештаји и стратегије неких од најважнијих светских институција и организација из области којој припада предмет истраживања.

Методе и технике за прикупљање података

Прикупљање података о нивоу медијске писмености грађана Републике Српске спроведено је анализом зависне варијабле (пријем, тумачење и кориштење медијског садржаја и, на основу тога, друштвено деловање и комуницирање појединаца). Подаци о зависној варијабли добијени су поступком анкетања. Прикупљање података о ставовима и мишљењу грађана спроведено је на репрезентативном узорку, а поћетни број испитаника је 1000. Репрезентативност узорка постигнут је кроз правилну стратификацијску расподелу испитаника и њихов случајни одабир.

• Класификација испитаника према следећим обиљежјима:

1. старосна доб испитаника

- прва група – од 15 до 29 година старости (млади)
- друга група – од 30 до 60 година (средње доба)
- трећа група – старији од 60 година (старије доба)

2. пол испитаника (мушки / женски)

- у истраживању су подједнако заступљена оба пола

3. социјални статус испитаника

- запослени
- незапослени
- студенти
- пензионери

4. ниво образовања

- основна школа
- средња школа
- виша школа
- висока школа
- научни степен (спец., мр, др)

5. географска распоређеност

- како би добили што релевантније податке, испитивање је обављено у руралним и урбаним подручјима пет региона РС – Бања Лука, Добој, Бијељина, Источно Сарајево и Требиње.

- Други корак је избор испитаника из основног скупа методом случајног узорка.

Прикупљање података о *зависној варијабли* : применом (различитих) *техника* истраживања у истраживачком поступку:

- *Анкетирање* - техника прикупљања података путем анкетног упитника. Сваки члан репрезентативног узорка кандидаткиња је подвргнула анкетирању. Инструмент провођења анкете је састављен од низа питања затвореног типа, односно од питања са унапред понуђеним одговорима. Упитник је конструисан од четири основна дела:

1. Увода у упитник
2. Питања о општим подацима испитаника
3. Питања о ставовим и мишљењима испитаника о утицају медија
4. Питања о медијској писмености (познавању медија, начину тумачења медијског садржаја, формирања ставова и мишљења на основу медијских презентација, кориштење медијских информација за брже и успешније друштвено деловање и комуницирање итд.).

- *Мерење* – Мерење представља и незаобилазну технику за квантификацију разлика између исказаних вриједности унутар истоврсне категорије која статистичким пресеком постаје методолошки репрезентативна општа вредност

4. Опис садржаја

Садржај, осим Увода и Закључка, чини шест поглавља. У уводном делу кандидаткиња објашњава почетне ставове и теоријске појмове дефинише за даљу употребу у раду.

После увода следи поглавље Медијска писменост, које се дели на 13 подналова. Овде је реч о четири модела медијског образовања, где се кандидаткиња опредељује за водеће оријентације медијске писмености и пет кључних концепата тог појма. Кандидаткиња, такође, увиђа значај образовања у овој области, поготову за нове генерације које су од малих ногу окружене технологијом. У овом поглављу се налазе и главне дебате о медијској писмености, нове стратегије и преокрети, анализа међународног развоја концепта и дигиталних компетенција.

Треће поглавље је Медијска публика. Два подналова објашњавају актуелни приступ медијском образовању и феномен вишка информација.

Четврто поглавље названо је Ефекти утицаја медија, јер се у њему говори о интермедијалности и алтернативним погледима на медијско образовање у том смислу, поново у облику два подналова.

Пето поглавље је Садржај масовних медија у односу на стварност. У два подналова дат је кратки преглед садржаја у медијима и критичке медијске писмености, као и исхода и циљева учења медијске писмености.

Шесто поглавље – Резултати истраживања – као што наслов саопштава, даје резултате истраживања, почевши од подналова у којем су дати основни демографски подаци, најважнији тематски подаци, до трећег подналова у којем су конкретно анализирани добијени резултати на основу тумачења медијског садржаја, анализе медијског садржаја, разумевање контекста, критичког приступа и евалуације. Испитаници су показали личну компетенцију медијске писмености, критичко разумевање, комуникативне способности и ставове.

Седмо поглавље су Препоруке за стратегију медијског образовања. Овде је кандидаткиња на конкретном примеру Републике Српске предвидела могућности

имплементације медијског образовања у оквирима које су тамо дозвољене законски, контекстуално и условљене грађанском медијском културом.

Иза Закључка, у којем су лепо сумирани резултати истраживања и потврђено доказивање хипотеза, следе прилози и списак коришћене литературе.

Рад се, дакле, састоји из два дела: теоријског и емпиријског.

У теоријском делу су објашњени: приступ медијској писмености (појам, дефинисање, упоришта, регулатива и етика, предности стицања вјештина медијске писмености); медијска публика (начин перципирања информација, кориштење медијских порука, формирање ставова); ефекти утицаја медија (чиниоци који одређују утицај медија, врсте, значај и интенције медијског утицаја, контрола процеса медијског утицаја); садржај масовних медија у односу на стварност (вишеструке димензије стварности, писменост у погледу садржаја вести: анализа, контекст, алтернативни извори, критички приступ); оглашавање (друштвена одговорност наспрам економске, контекст огласа, стварне потребе медијске публике); стратегија за побољшање медијске писмености.

У другом делу рада су представљени и анализирани резултати истраживања о медијској писмености грађана Републике Српске, указано је на правце и могућностих даљих истраживања и, на темељу резултата, дате су смернице за стратегију унапређења медијске писмености у Републици Српској.

Прецизније, структуру рада чине: садржај, увод, поглавља, тематске јединице, закључак, библиографија и прилози.

5. Резултати и научни допринос

Ово истраживање омогућује мерење нивоа медијске писмености испитаника да би се одредиле компетенције за поседовање квалитета медијске писмености популације и те особине довеле у везу са предлозима и препорукама за медијско образовање које би требало да се примењује у образовном систему. Истраживање је доказало повезаност између информационе, информатичке и медијске писмености које заједно представљају савремени захтев за писменост информатичког доба. Такође, на основу добијених резултата истраживања, дате су стручне и научно релевантне препоруке за остваривање механизма одбране од вишка информација, њихово правилно и благовремено селектовање, тумачење и употребу у свакодневной друштвеној комуникацији.

Друштвени значај овог истраживања огледа се у чињеници да је реч о првом таквом истраживању на подручју Републике Српске. Слично истраживање није спроведено ни на нивоу Босне и Херцеговине. Добијени резултати истраживања јесу значајни индикатори за одређене промене у образовном систему деце и одраслих. То би омогућило примењивање медијског образовања на различитим нивоима образовног система.

Ово истраживање отвара питање за даље истраживачке поступке и у различитим научним и стручним дисциплинама: у области комуникологије и медиологије, педагогије, филозофије (антропологије), као и информационах наука. Добијени резултати су релевантни показатељи стања у области медијске писмености грађана Републике Српске.

Резултати овог истраживања користеће се као научно релевантне анализе које могу помоћи да настану нови, оригинални научни и стручни радови те постану део библиографског пописа у многим стручним и научним областима. Такође, истраживањем су добијени подаци о постојању и примени начина заштите појединца од мноштва надлазећих информација посредством медија применом медијске писмености.

KORIŠĆENA LITERATURA

- Aleksander, D. V. *Sociologija umetnosti*, Clio, Beograd, 2007.
- Association of College and Research Libraries (ACRL) *Information Literacy Competency Standards for Higher Education*. URL:
<http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/acrl/standards/standards.pdf> .(10.10.2012).
- Bal, F. *Moć medija: mandarin i trgovac*, Clio, Beograd, 1997.
- Banks, J. A. *The Sociology of Social Movements*. Macmilian, London and Basingstoke, 1972.
- u: Đurašinović P. *Tranzicija društva: hrestomatija*, Grafid, Banja Luka, 2003.
- Barbije, F. *Istorija knjige*, Clio, Beograd, 2009.
- Baron, M. *Literacy, Then and Now*, URL:
http://www.mediaawareness.ca/english/teachers/media_literacy/what_is_media_literacy.cfm.
(12.06.2012).
- Bawden, D. *Information and digital literacies; a review of concepts*, 2001. URL:
<http://gti1.edu.um.es:8080/jgomez/hei/intranet/bawden.pdf>. (10.10.2012).
- Bodrijar, Ž. *Simulakrum i simulacija*, Svetovi, Novi Sad, 1991.
- Bogdanić, A. *Komunikologija: vladajuća paradigma*, Čigoja, Beograd, 1996.
- Bojd, E. *Novinarstvo u elektronskim medijima*, Clio, Beograd, 2002.
- Bowen, W. *Citizens for Media Literacy*, Asheville, NC, U.S.A, 1996. URL:
http://www.mediaawareness.ca/english/teachers/media_literacy/what_is_media_literacy.cfm.
(12.11.2012).
- Božović, R. *Život kulture*, Filip Višnjić, Beograd, 2010.
- Breton, F. *Izmanipulisana reč*, Clio, Beograd, 2000.
- Brigs, A., Berk, P. *Društvena istorija medija*, Clio, Beograd, 2006.
- Burdije, P. *Narcisovo ogledalo*, Clio, Beograd, 2000.
- Crnobrnja, S. *Estetika televizije*, Clio, Beograd, 2010.
- Cvetanović, S. *Nova tehnološka paradigma i radikalne privredne promene*, Praksa, Beograd, 1992.
- Čembejrs, D. *Kritički pristupi medijima* u De Berg, H. *Istraživačko novinarstvo*, Clio, Beograd, 2007.
- De Berg, H. *Istraživačko novinarstvo*, Clio, Beograd, 2007.
- Debre, R. *Uvod u mediologiju*, Clio, Beograd, 2000.
- Dej, L. A. *Etika u medijima: primeri i kontoverze*, Medija centar, Plus, Beograd, 2004.
- Dolo, L. *Individualna i masovna kultura*, Clio, Beograd, 2000.
- Douglas, K., Ryan, M. *Camera Politica: The Politics and Ideology of Contemporary Hollywood Film*. Indiana University Press, Bloomington, 1988.
- Duronjić, Tapavički, D. *Komuniciranje u medijasferi*, Bard-fin, Romanov, Beograd, Banja Luka, 2011.
- Džajls, D. *Psihologija medija*, Clio, Beograd, 2011.
- Džouns, S. *Virtuelna kultura*, Biblioteka XX vek, Beograd, 2001.
- Đorđević, J. *Postkultura*, Clio, Beograd, 2009.
- Eriksen, T. H. *Tiranija trenutka: brzo i sporo vreme u informacionom društvu*, Biblioteka XX vek, Beograd, 2003.
- Fejzić, Čengić, F. *Medijska kultura u BiH*, Konektum, Sarajevo, 2009.
- Fidler, R. *Mediamorphosis: razumevanje novih medija*, Clio, Beograd, 2004.
- Fisk, Dž. *Popularna kultura*, Clio, Beograd, 2001.
- Fiske, J. *Understanding Popular Culture*, Unwin Hyman, Boston, 1989.
- Flu, T. *Kreativna ekonomija* u Hartli, DŽ. *Kreativne industrije*, Clio, Beograd, 2007.
- Gidens, E. *Evropa u globalnom dobu*, Clio, Beograd, 2009.
- Gidens, E. *Sociologija: odabrana poglavlja*. Ekonomski fakultet, Beograd, 2001.
- Gir, Č. *Digitalna kultura*, Clio, Beograd, 2011.

- Gocini, Đ. *Istorija novinarstva*, Clio, Beograd, 2001.
- Gone, Ž. *Obrazovanje i mediji*, Clio, Beograd, 1998.
- Grković, B. *Srpska crkva vlasnik dve televizije i 10 radio-stanica*, 24.6.2011. URL: <http://www.mc.rs/srpska-crkva-vlasnik-dve-televizije-i-10-radio-stanica.6.html?eventId=57078>. (16.7.2011).
- Habermas, J. *Javno mnjenje*, Kultura, Beograd, 1969.
- Halpern, K., Ruano-Barbalan, Ž. K. (priređivači) *Identitet(i)*, Clio, Beograd, 2009.
- Hartli, DŽ. *Kreativne industrije*, Clio, Beograd, 2007.
- Herman, E. S., Mekčesni, R. V. *Globalni mediji*, Clio, Beograd, 2004.
- Hoić Božić, N. *Razvoj informacijske pismenosti studenata kroz izradu seminarskih radova*, Časopis Edupoint, Zagreb: CARNet, 3, 17 (2003), str.16-23. URL: http://edupoint.carnet.hr/casopis/cimages/edupoint/ep_17_1.pdf.
- Kaningam, S. *Kreativna preduzeća u Hartli DŽ. Kreativne industrije*, Clio, Beograd, 2007.
- Kastels, M. *Informacijsko doba: ekonomija, društvo i kultura*, Golden marketing, Zagreb, 2000.
- Kastels, M. *Internet Galaksija – razmišljanja o internetu, poslovanju i društvu*, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, 2003.
- Kellner, D. *Cultural studies, multiculturalism, and media culture*, URL: <http://gseis.ucla.edu/faculty/kellner/papers/SAGEcs.htm>. (10.05.2012).
- Kellner, D. *Media Culture. Cultural Studies, Identity, and Politics Between the Modern and the Postmodern*, Routledge, London and New York, 1995.
- Kelner, D. *Medijska kultura*, Clio, Beograd, 2004.
- Kin, DŽ. *Mediji i demokratija*, Filip Višnjić, Beograd, 1995.
- Kloskowska, A. *Masovna kultura*, Matica srpska, Novi Sad, 1985.
- Knežević, N. *Nova medijska pismenost. // CM – časopis za upravljanje komuniciranjem / glavni i odgovorni urednik Miroljub Radojković*, Novi Sad, Beograd: Protocol, Fakultet političkih nauka, 3, 8 (2008), str. 85-110.
- Koković, D. *Društvo i medijski izazovi: uvod u sociologiju masovnih komunikacija*, Filozofski fakultet, Novi Sad, 2007.
- Korni, D. *Etika informisanja*, Clio, Beograd, 2003.
- Kožul, D., Kujundžić, L. *Radno pravo i mediji*. Centar za nezavisno novinarstvo, Media centar Beograd, Beograd, 2007.
- Kunczik, M., Zipfel, A. *Uvod u znanost o medijima i komunikologiju*. Zaklada Friedrich Ebert, Zagreb, 2006.
- Kusovac, S., Domazet, D., Zebić, E., Krčić, E., Bugarinović, H., Baxhaku, G. *Mediji verskih zajednica*, 13.1.2007, URL: <http://www.mediaonline.ba/ba/?ID=283>. (16.07.2012).
- Kvin, M. D. *Televizija*, Clio, Beograd, 2000.
- Lakroa, M. *NEW AGE – Ideologija novog doba*, Clio, Beograd, 2001.
- Le Koadik, I. F. *Nauka o informacijama*, Clio, Beograd, 2005.
- Lejsi, DŽ. *Društvena klasa: identifikovanje klasnih karakteristika u medijskim tekstovima u*
- Brigs, A., Berk, P. *Društvena istorija medija*, Clio, Beograd, 2006.
- Lemiš, D. *Deca i televizija*, Clio, Beograd, 2008.
- Lenčer, F.DŽ., Boli, DŽ. *Kultura sveta*, Clio, Beograd, 2006.
- Lorimer, R. *Masovne komunikacije*, Clio, Beograd, 1998.
- Lutovska, K., Taleski, M. *Makedonija predsedava Decenijom uključenja Roma*, 14.7.2011, URL: http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/sr_Latn/features/setimes/features/2011/07/14/feature-04 (14.9.2011).
- Malik, S. *Rase i etnička pripadnost u* Brigs, A., Berk, P. *Društvena istorija medija*, Beograd, Clio, 2006.

- Mek Kvejl, D. *Stari kontinet – novi mediji*, Nova, Beograd, 1994.
- Mek Kvejl, D. *Uvod u sociologiju masovnih komunikacija*, Glas, Beograd, 1976.
- Mekluan, M., *Poznavanje opština čovekovih produžetaka*, Prosveta, Beograd, 1971.
- Mićunović, M. *Mediji i masovna kultura*, URL:
<http://www.medijskakultura.org/2011/02/mediji-i-masovna-kultura/>.
- Mikić, K. *Primjena interneta u nastavi medijske kulture*. // Časopis Edupoint, Zagreb: CAR-Net, 2, 9 (2002), str. 1-4.
- Milardović, A. *Druga moderna*, Centar za politološka istraživanja, Zagreb, 2011.
- Miletić, M. *Konfigurisanje medijskog sistema Srbije*. // Kultura polisa, Novi Sad: Udruženje za političke nauke Vojvosine i Stilos, 8, 10 (2008), str. 10-30.
- Milivojević, S. *Kritička tradicija u istraživanju medija: kulturne studije*. // CM - časopis za upravljanje komuniciranjem / glavni i odgovorni urednik Mirosljub Radojković, Novi Sad, Beograd: Protocol, Fakultet političkih nauka, 3, 8 (2008), str. 29-50.
- Milošević, M., Petrović, T. and Bjelić, I. *The Impact of the EU Audiovisual Media Services (AVMS) Directive on Freedom of Speech in the Post-Communist Democracies of Central and South Eastern Europe (Report for Serbia)*, URL:
<http://www.mc.rs/upload/documents/istrazivanje/CountryReportSerbia.Fin.pdf>.
- Mitrović, Ljubiša R. *Savremeno društvo: strategija razvoja i akteri*, Institut za političke nauke, Beograd, 1996.
- Moren, E. *Duh vremena I*, Biblioteka XX vek, Beograd, 1979.
- Negroponte, N. *Biti digitalan*, Clio, Beograd, 1999.
- Nemanjić, M., Spasić, I. *Nasleđe Pjera Burdijea: pouke i nadahnuća*, Institut za filozofiju i društvenu teoriju, Zavod za pručavanje kulturnog razvitka, Beograd, 2006.
- Noelle-Neuman, E. *Neue Forschungen im Zusammenhang mit der Schweigespiralen-Theorie*. // Saxer, Ulrich (ur.): Politik und Kommunikation, München, 1983. u Kunczik, M., Zipfel, A.
- Norris, P. A. *Virtuous Circle: Political Communication in Post-Industrial Democracies*, Cambridge University Press, Cambridge, 2000.
- Parsons, T. *Moderna društva*, Podvis – Stil, Niš, 1992.
- Pavlović, V. *Društveni pokreti i promene*, Službeni glasnik, Zavod za udžbenike, Beograd, 2009.
- Poter, DŽ. *Medijska pismenost*, Clio, Beograd, 2011.
- Prajs, S. *Iučavanje medija*, Clio, Beograd, 2011.
- Radojković, M. *Savremeni informaciono-komunikacioni sistemi*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1984.
- Radojković, M., Đorđević, T. *Osnovi komunikologije*, Čigoja štampa, Beograd, 2005.
- Radojković, M., Stojković, B. *Informaciono-komunikacioni sistemi*, Clio, Beograd, 2004.
- Reg, D. *Odnosi s medijima*, Clio, Beograd, 1996.
- Reichmayr, I. F. *U prilog medijskom obrazovanju* // Media Online: časopis o medijima u jugoistočnoj Evropi. (2001), 2. URL: <http://www.mediaonline.ba/ba/?ID=68>. (5.5.2011).
- Ricer, DŽ. *Savremena sociološka teorija i njeni klasični koreni*, Službeni glasnik, Beograd, 2009.
- Ruk, R. *Evropski mediji u digitalnom dobu*, Clio, Bograd, 2011.
- Sen-Žan-Polen, K. *Kontrakultura*, Clio, Beograd, 1999.
- Shepherd, R. *Why Teach Media Literacy*, *Teach Magazine*, Quadrant Educational Media Services, Toronto, ON, Canada, 1993. URL:
http://www.mediaawareness.ca/english/teachers/media_literacy/what_is_media_literacy.cfm. (12.06.2012).
- Sorokin, P. *Društvena i kulturna dinamika*, CID, Podgorica, 2002.
- Staiger, J. *Film, Reception, and Cultural Studies*, Centennial Review, 26, 1 (1992), str. 89-104.

- Stojković, B. *Burdijeovo shvatanje polja novinarstva* u Nemanjić, M., Spasić, I. *Nasleđe Pjera Burdijea: pouke i nadahnuća*, Institut za filozofiju i društvenu teoriju, Zavod za pručavanje kulturnog razvitka, Beograd, 2006.
- Šijaković, I., Vilić, D. *Sociologija savremenog društva*, Ekonomski fakultet, Banja Luka, 2010.
- Tallim, J. *What is Media Literacy?* URL:
http://www.mediaawareness.ca/english/teachers/media_literacy/what_is_media_literacy.cfm. (12.06.2012).
- Terkli, Š. *Sami zajedno*, Clio, Beograd, 2011.
- The Political Communication. // *Encyclopaedia of Communication*, Philadelphia: University of Philadelphia Press, 1996.
- Thoman, E. *The 3 Stages of Media Literacy*, 1995, URL:
http://www.mediaawareness.ca/english/teachers/media_literacy/what_is_media_literacy.cfm. (12.06.2012).
- Tofler, A. *Treći talas 1-2*, Jugoslavija, Beograd, 1983.
- Tomić, Z. *Komunikacija i javnost*, Čigoja, Beograd, 2004.
- Vederil, R. *Kolaps kulture*, Clio, Beograd, 2005.
- Veljanovski, R. *Javni RTV servis u službi građana*, Clio, Beograd, 2005.
- Virilio, P. *Informatička bomba*, Svetovi, Novi Sad, 2000.
- Vlajki, E. *Uvod u komuniciranje postmodernizma*, Fakultet za političke i društvene nauke, Grafid, Banja Luka, 2007.
- Vuksanović, D. *Filozofija medija: ontologija, estetika, kritika*, Čigoja štampa, Beograd, 2007.
- Vuksanović, D. *Knjiga za medije – mediji za knjigu*, Clio, Beograd, 2008.
- Vuletić, V. *Globalizacija – mit ili stvarnost*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2003.
- Worsnop, C. *Screening Images: Ideas for Media Education*, Wright Communications. Mississauga, ON. Canada, 1994. URL:
http://www.mediaawareness.ca/english/teachers/media_literacy/what_is_media_literacy.cfm. (12.06.2012).
- Елијаде, М. *Водич кроз светске религије*, Народна књига – Алфа, Београд, 1996.
- Јевтовић, З., Бјелица, М. *Историја новинарства*, Мегатренд универзитет, Београд, 2006.
- Коковић, Д. *Пукотине културе*, Прометеј, Нови Сад, 2005.

Интернет адресе:

- <http://www.ala.org/ala/educationcareers/index.cfm>. (10.10.2012).
- <http://www.forbes.com/wealth/billionaires>. (18.04.2012).
- http://www.cliffsnotes.com/study_guide/The-Role-and-Influence-of-Mass-Media.topicArticleId-26957,articleId-26946.html. (29.04.2012).
- <http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=16>. (10.12.2012).
- <http://irexdev.forumone.com/project/media-sustainability-index-msi-europe-eurasia>. (10.07.2012).
- <http://www.itu.int/en/Pages/default.aspx>. (15.07.2012).
- <http://www.mc.rs/code/navigate.aspx?Id=1162>. (06.07.2012).
- <http://www.hrsvijet.net/index.php?option>. (01.08.2012).
- <http://www.media.ba/mcsonline/bs/vijest/sad-zna-ajan-porast-pra-enja-vijesti-putem-mobilnih-ure-aja>. (08.12.2012).

6. Закључак

Узимајући у обзир наведено, сматрамо да је кандидаткиња мр Драгана Рашевић покала посебни смисао за аналитичка истраживања, јер је докторска дисертација урађена у свему према одобреној пријави теме. Комисија на основу свих датих аргумената утврђује коначну оцену да презентирана кохерентна методологија, понуђена аргументација и њој примерена структура рада, као и прегледност истраживања колегинице Рашевић пружају довољне гаранције да је реч о значајном доприносу студијама медијске писмености у Републици Српској. Предлажемо Већу да, након истека рока за увид јавности, одобри јавну одбрану тезе *Медијска писменост у Републици Српској* кандидаткиње мр Драгана Рашевић јер су се стекли сви неопходни услови за то.

Чланови Комисије:

Проф. др Миролjub Радојковић;

Проф. др Зоран Арацки, Филозофски факултет Универзитета у Нишу;

Проф. др Добривоје Станојевић, ментор
